

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ЩОДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АНДРАГОГІКА. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 011 – «ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
011 – «ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ»
ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «МАГІСТР»

КРЕМЕНЧУК 2023

Методичні вказівки щодо семінарських занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Андрагогіка. Актуальні проблеми освіти дорослих» для студентів денної та заочної форм навчання зі спеціальності 011 – «Освітні, педагогічні науки» освітньо-професійної програми 011 – «Освітні, педагогічні науки» освітнього ступеня «Магістр»

Укладач к. пед. н., доц. О. І. Беспарточна

Рецензент д. пед. н., проф. Т. Б. Поясок

Кафедра психології, педагогіки та філософії

Затверджено методичною радою Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

Протокол № 9 від 28.06. 2023 року

Голова методичної ради проф. В. В. Костін

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Темі та погодинний розклад семінарських занять і самостійної роботи	8
2 Перелік семінарських занять і самостійної роботи	8
Семінарське заняття № 1. Андрагогіка: предмет, система понять, основні принципи. Доросла людина як суб'єкт навчання	8
Семінарське заняття № 2. Навчання дорослих в системі безперервної освіти...13	
Семінарське заняття № 3. Андрагогічні засади професійного розвитку.....18	
Семінарське заняття № 4. Сучасна практика навчання дорослих.....23	
Семінарське заняття № 5. Проектування в системі навчання дорослих.....26	
Семінарське заняття № 6. Внутрішньофірмове (корпоративне) навчання в системі освіти дорослих.....29	
Семінарське заняття № 7. Освітній коучинг в андрагогічному процесі.....34	
Семінарське заняття № 8. Організація навчання соціально незахищених верств населення.....38	
Семінарське заняття № 9. Андрагогічний потенціал неформальної освіти дорослих.....42	
3 Методичні рекомендації для самостійної роботи	47
4 Орієнтовні питання до колоквиуму	49
5 Критерії оцінювання знань студентів	50
Список літератури.....	52

ВСТУП

Курс вибіркової навчальної дисципліни «Андрагогіка. Актуальні проблеми освіти дорослих» розрахований на студентів, які набувають фахової підготовки за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки». Пропонований навчальний курс репрезентує один з варіантів андрагогічної підготовки магістрів з метою забезпечення загальної теоретичної і практичної підготовки здобувачів з питань теорії та практики освіти дорослих.

Мета навчального курсу: формування уявлень студентів щодо теорії та методики освіти дорослих у контексті безперервного становлення особистості; вироблення практичних умінь і навичок з технології організації навчання дорослих.

Завдання навчального курсу полягає в опануванні студентами ключових питань:

– ознайомлення з основами андрагогічної діяльності та вимогами до професії «Андрагог»;

– усвідомлення значення освіти в соціалізації різних груп дорослого населення та андрагогічного потенціалу формальної, неформальної та інформальної освіти;

– засвоєння знань у галузі теорії освіти дорослих (соціально-психологічні особливості дорослих; очікування, потреби, установки різних груп дорослих, які долучаються до освітнього процесу; загальні особливості освітньої діяльності дорослих);

– набуття студентами умінь виявляти найбільш актуальні для різних вікових груп дорослих проблеми та організувати їх освітню діяльність таким чином, щоб надати їм можливість ознайомитися з різними науково обґрунтованими підходами до розв'язання проблем, які їх хвилюють;

– вироблення умінь виявляти потреби різних груп дорослих в освіті і відповідно до цього ставити педагогічні цілі, добирати зміст, форми та методи навчання, застосовувати сучасні педагогічні технології в освітньому процесі.

Вибіркова освітня дисципліна «Андрагогіка. Актуальні проблеми освіти дорослих» згідно з освітньо-професійною програмою зі спеціальності 011 – «Освітні, педагогічні науки» забезпечує опанування: інтегральними компетентностями, загальними компетентностями, спеціальними компетентностями та програмними результатами навчання.

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати проблеми, завдання дослідницького та/або інноваційного спрямування у сфері освітніх, педагогічних наук.

Загальні компетентності

(ЗК 1). Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

(ЗК 3). Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

(ЗК 4). Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

(ЗК 5). Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

(ЗК 6). Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

(ЗК 7). Здатність до міжособистісної взаємодії.

(ЗК 8) Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

(ЗК 11). Здатність проявляти толерантність та повагу до культурної різноманітності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

(СК 1). Здатність проектувати і досліджувати освітні системи.

(СК 2). Здатність застосовувати та розробляти нові підходи до розв'язання завдань дослідницького та/або інноваційного спрямування у сфері освіти й педагогіки.

(СК 3). Здатність враховувати різноманітність, індивідуальні особливості студентів у плануванні та реалізації освітнього процесу в закладі освіти.

(СК 6). Здатність управляти стратегічним розвитком команди в педагогічній, науково-педагогічній та науковій діяльності.

(СК 7). Критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань.

(СК 8). Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні завдання у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах.

Програмні результати навчання

(ПРН 1). Знати на рівні новітніх досягнень концепції розвитку освіти і педагогіки, методологію відповідних досліджень.

(ПРН 3). Формувати педагогічно доцільну партнерську міжособистісну взаємодію, здійснювати ділову комунікацію, зрозуміло і недвозначно подавати власні міркування, висновки та аргументацію з питань освіти і педагогіки до фахівців і широкого загалу, проводити проблемно-тематичну дискусію.

(ПРН 5). Організовувати освітній процес на підставі студентоцентрованого, компетентнісного, контекстного підходів й сучасних досягнень освітніх, педагогічних наук, управляти навчально-пізнавальною діяльністю, об'єктивно оцінювати результати навчання здобувачів освіти.

(ПРН 6). Розробляти та реалізовувати інноваційні й дослідницькі проекти у сфері освіти/педагогіки та міждисциплінарного рівня з дотриманням правових, соціальних, економічних, етичних норм.

(ПРН 7). Створювати відкрите освітньо-наукове середовище, сприятливе для здобувачів освіти та спрямоване на забезпечення результатів навчання.

(ПРН 8). Розробляти і викладати освітні курси в закладах вищої освіти, використовуючи методики, інструменти і технології, необхідні для досягнення поставлених цілей.

(ПРН 9). Здійснювати пошук необхідної інформації з освітніх/педагогічних наук у друкованих, електронних та інших джерелах, аналізувати, систематизувати її, оцінюючи достовірність і релевантність.

(ПРН 10). Приймати ефективні, відповідальні рішення з питань управління у сфері освіти/педагогіки, зокрема у нових або незнайомих середовищах, за наявності багатьох критеріїв та неповної або обмеженої інформації.

(ПРН 11). Здійснювати консультативну діяльність у сфері освітніх, педагогічних наук.

У результаті вивчення навчального курсу студенти повинні

знати:

- технології управління та організації навчання дорослого населення;
- складання планів підвищення кваліфікації персоналу;
- аналіз роботи та ефективності системи навчання дорослого населення;
- організацію навчання соціально незахищених верств населенням;

уміти:

- застосовувати методи та прийоми педагогічного впливу на дорослу особистість;
- використовувати знання з педагогіки в організації навчання, управлінні колективом, стимулюванні соціальної активності особистості;
- застосовувати методи педагогічного дослідження у вивченні та впровадженні ефективних форм і методів навчання та виховання дорослих;
- дотримуватись у своїй діяльності професійно-педагогічних етичних норм;
- підтримувати й формувати сприятливий для успішної педагогічної діяльності соціально-психологічний клімат у колективі.

Методичні вказівки містять завдання для семінарських занять з навчального курсу «Андрагогіка. Актуальні проблеми освіти дорослих», які відповідно до програми вивчення навчальної дисципліни передбачають самостійне опрацювання тем і відповідних термінів з кожного заняття, підготовку відповідей на контрольні питання та завдання.

1 ТЕМИ ТА ПОГОДИННИЙ РОЗКЛАД СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ пор.	Тема	Кількість годин	
		семінар. заняття	самост. робота
1	Андрагогіка: предмет, система понять, основні принципи. Доросла людина як суб'єкт навчання	2	20
2	Навчання дорослих у системі безперервної освіти	2	10
3	Андрагогічні засади професійного розвитку	2	10
4	Сучасна практика навчання дорослих	2	10
5	Проектування в системі навчання дорослих	2	12
6	Внутрішньофірмове (корпоративне) навчання в системі освіти дорослих	2	10
7	Освітній коучинг в андрагогічному процесі	2	15
8	Організація навчання соціально незахищених верств населення	2	10
9	Андрагогічний потенціал неформальної освіти	2	15
Усього		18	112

2 ПЕРЕЛІК СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Семінарське заняття № 1

Тема. Андрагогіка: предмет, система понять, основні принципи.

Доросла людина як суб'єкт навчання

Мета: окреслити предмет і завдання андрагогіки; визначити суть поняття «освіта дорослих».

План

1. Підходи до визначення поняття «андрагогіка».
2. Положення і принципи андрагогіки як вимоги до організації процесу навчання дорослих.

3. Дорослість як етап життєвого циклу людини. Періодизація життя дорослої людини.

4. Психофізичні особливості та закономірності розвитку дорослої особистості.

Основні поняття: андрагогіка, освіта дорослих, андрагогічний процес, навчання впродовж життя, дорослість, дорослий учень.

Короткі теоретичні відомості

Андрагогіка – це наука, яка вивчає сутність, специфіку, закономірності, принципи, методи, технології, форми організації педагогічного процесу (андрагогічного процесу) як чинника і засобу розвитку дорослої людини.

У європейських країнах та Америці андрагогіку розглядають як науковий підхід до процесу навчання дорослих. У цьому значенні андрагогіка – наука розуміння (теорія) і підтримки (практика) освіти дорослих протягом усього життя.

Основними функціями андрагогіки є:

– *пояснювально-дослідницька функція* полягає у виявленні, описі, аналізі, поясненні сутності процесів, явищ, закономірностей та умов навчання й освіти дорослих;

– *прикладна (практико-зорієнтована) функція* полягає у розробці андрагогічних систем, технологій, принципів, методів і форм навчання дорослих;

– *прогностична функція* полягає у науковому обґрунтуванні й прогнозуванні розвитку теорії і практики, навчання та освіти дорослих.

Структура андрагогіки містить *теорію навчання дорослих і технологію навчання дорослих*.

В андрагогії застосовують різні методи дослідження:

– соціологічні (соціологічні опитування, соціометрія для отримання фактичних даних щодо освіти дорослих);

– статистичні (для визначення тенденцій розвитку сфери освіти дорослих);

- порівняльний аналіз (для співставлення специфіки вікових періодів, розмаїтих моделей освіти дорослих тощо);
- лонгітюд (емпіричне дослідження соціальних об'єктів, яке передбачає тривале вивчення тих самих груп, осіб, соціальних інститутів, пов'язаних із проблематикою освіти протягом життя, дає можливість виявити динаміку і прогнозувати подальший розвиток);
- моніторинг (метод, який дозволяє надати якісну оцінку тенденцій розвитку освітніх явищ на підставі періодично повторюваних кількісних вимірювань, які виконуються за єдиними показниками і структурою);
- біографічний метод (вивчення біографічних матеріалів, мемуарів, які відображають питання освіти впродовж життя);
- контент-аналіз (якісно-кількісний аналіз документів, джерел);
- інтерпретативні (надають можливість виявити смисли та цінності, які визначають зміст і способи освіти різних категорій населення).

До основних понять андрагогіки належать такі: *андрагог, дорослість, дорослий учень, освіта дорослих, самореалізація/самоактуалізація, саморозвиток, андрагогічна модель навчання.*

Поняття «доросла людина» є одним з головних в андрагогіці.

Дорослий – особа, яка виконує соціально значущі продуктивні ролі (громадянина, працівника, члена родини); є фізіологічно, психологічно, соціально, морально зрілою, відносно економічно незалежною, має життєвий досвід і рівень самосвідомості, достатні для відповідальної самокерованої поведінки; поєднує або чергує навчальну діяльність з іншими видами діяльності.

Основні характеристики дорослості такі:

- хронологічний вік;
- психологічна зрілість;
- соціальна зрілість;
- повна громадсько-правова дієздатність;
- економічна самостійність;

- залученість до сфери професійної діяльності;
- особистісні установки на гуманістичні цінності.

Дорослість складається з етапів, періодів, окремих відрізків життєвого шляху. Існує багато періодизацій дорослого періоду життя людини. Більшість науковців визначають ранній, середній і пізній період дорослості, що межує зі старістю. Початок дорослого періоду визначається дослідниками як юність, рання зрілість або молодість. Еріксон Е. розробив концепцію зв'язку фундаментальних соціальних орієнтирів людини з етапами життєвого циклу.

Кризи розвитку дорослої людини:

- 16–23 роки – криза ідентифікації;
- 28–32 роки – криза корекції;
- 37–42 роки – криза середини життя;
- 55–65 років – криза морального сенсу життя.

Різні кризи мають неоднакові характеристики і способи їх подолання. Але можна назвати спільне, що допомагає долати кризи – прагнення до саморозвитку, додання відчуженості, знаходження сенсу життя, самоконтроль.

Виокремлюють три *категорії дорослих осіб*, які навчаються, і яких можна назвати повноправними дорослими учнями:

- рання дорослість (від 18 до 35 років);
- особи, які мають педагогічну освіту – учителі та викладачі;
- особи, які за певних обставин (внутрішніх, зовнішніх) залучаються до різних програм у межах неформальної освіти.

Чинники, які суттєво відчутний впливають на ставлення дорослих до освіти:

- специфіка мотивації навчальної діяльності дорослих;
- характеристика позиції дорослого у навчанні;
- практичний досвід дорослих.

Завдання до теми

1. Тематичні напрями презентацій:

а) «Андрагогіка як наука: історичні витоки та рівні усвідомлення»;

- б) «Головні етапи становлення та розвитку андрагогіки в Україні»;
- в) «Ставлення дорослих до навчання та освіти»;
- г) «Проблеми дорослих учнів».

2. Доберіть необхідні матеріали для розкриття теми «Концепції в історії андрагогіки» і оформіть їх у вигляді статті до збірника наукових праць.

3. Доберіть необхідні джерела та інформацію для розкриття теми «Освітні орієнтації дорослих». Оформіть у вигляді статті до збірника наукових праць.

Контрольні питання

1. Які існують підходи до визначення поняття «андрагогіка»?
2. Які передумови виникнення андрагогіки?
3. Які особливості освіти дорослих?
4. Які головні етапи становлення та розвитку андрагогіки в Україні?
5. У чому полягає специфіка навчальної дисципліни та завдань андрагогіки?
6. Як на тлі наукової дискусії визначають поняття «дорослість»?
7. Як ви розумієте глибинний зміст формули «навчання упродовж усього життя»?

Самостійна робота № 1

Мета: охарактеризувати основні етапи становлення освіти дорослих у світі та в Україні.

Завдання для самопідготовки до теми 1

1. Охарактеризуйте освіту дорослих у системі безперервної освіти, основні етапи становлення освіти дорослих у світі та в Україні.
2. Проаналізуйте філософські засади освіти дорослих на сучасному етапі розвитку суспільства.
3. Дослідіть погляди відомих теоретиків освіти дорослих (М. Ноулз, П. Фрейре, Дж. Мезіров, К. Роджерс, Е. Ліндеман, С. Гоул).
4. Науковий внесок К. Д. Ушинського в розробку теоретичних засад освіти дорослих.

Література: [3; 6; 7; 10; 13; 14; 17; 20].

Семінарське заняття № 2

Тема. Навчання дорослих у системі неперервної освіти

Мета: розглянути сутність неперервної освіти та її інституційні форми.

План

1. Сутність і значення неперервної освіти.
2. Мета, завдання і принципи неперервної освіти.
3. Розвиток неперервної освіти в Україні.
4. Інституційні форми освіти дорослих у сучасному суспільстві.

Основні поняття: неперервна освіта, формальна, неформальна, інформальна.

Короткі теоретичні відомості

Визначення неперервної освіти вперше запропоновано Е. Ліндеманом, який наголошував на тому, що «освіта – це життя, а усе життя – це навчання, тому в освіті немає кінцевої крапки».

Поштовхом для створення теорії неперервної освіти стала глобальна концепція єдності світу, за якою усі складові людської цивілізації взаємопов'язані та взаємозумовлені.

Концепцію неперервної освіти проголошено французьким теоретиком П. Ленграном на форумі ЮНЕСКО 1965 року.

Поняття «неперервна освіта» розглядається як:

– філософсько-педагогічна концепція, згідно з якою освіта трактується як процес, що охоплює усе життя людини;

– важливий аспект освітньої практики на різних ступенях системи освіти, який передбачає її як постійне цілеспрямоване освоєння людиною соціокультурного досвіду різних поколінь;

– принцип організації освіти на загальнодержавному та регіональному рівнях;

- принцип реалізації державної політики у галузі освіти;
- сучасна світова тенденція в галузі освіти;
- парадигма науково-педагогічного мислення.

Основні проблеми, які зумовлюють потребу у неперервному навчанні:

- природне старіння населення та демографічна криза;
- міграція населення, що посилюється;
- дисбаланс на ринку праці, пов'язаний зі значною кількістю працівників з вищою освітою і нестачею робітничих кадрів;
- недостатній для успішного працевлаштування й активної участі у суспільному житті рівень володіння сучасними компетенціями людьми вікової категорії «45+».

Відповідно, за цілями, які ставляться й реалізуються в системі неперервної освіти, її умовно поділяють на *три складові*.

Перша складова – додаткова професійна освіта – сприяє формуванню професійної основи кадрового потенціалу сучасної високотехнологічної економіки.

Друга складова забезпечує для різних груп населення можливість адаптуватися до мінливих умов життя. Ця підсистема передбачає освіту, спрямовану на адаптацію й реабілітацію соціальних і професійних груп, не здатних самостійно пристосуватися до швидкозмінного соціального середовища.

Третя складова забезпечує задоволення розмаїтих індивідуальних освітніх потреб громадян (мовну підготовку, отримання психологічних, культурологічних та інших знань, комунікативних навичок, спеціальних умінь тощо).

З огляду на це визначені такі *основні компетенції для навчання впродовж життя*:

- спілкування рідною та іноземними мовами;
- знання математики та загальні знання у сфері науки і техніки;
- навички роботи з цифровими носіями;

- навчання заради здобуття нових знань;
- соціальні та громадянські навички;
- ініціативність та практичність;
- самовираження у сфері культури.

Визначають три головні значущі компоненти у *змісті неперервної освіти*:

- навчання грамотності в широкому сенсі;
- професійне навчання;
- загальнокультурна додаткова освіта, не пов'язана з трудовою діяльністю.

Загальні принципи неперервної освіти:

- 1) гнучкість і варіативність системи освіти;
- 2) удосконалення організації й діяльності системи загальної освіти (наступність і доступність усіх етапів загальної освіти; розвиток ефективної системи навчальної та професійної орієнтації в межах загальноосвітньої школи);
- 3) перебудова систем професійної освіти (узгодження діяльності професійних навчальних закладів із широкими інтересами виробництва; створення багаторівневої системи професійної освіти);
- 4) задоволення непрофесійних потреб людей (здобуття різних науково-популярних знань, поглиблене ознайомлення з літературою та мистецтвом, освіта з питань збереження здоров'я, сім'ї, залучення до спорту тощо);
- 5) розвиток освіти для третього віку;
- 6) активне використання найновіших технологічних засобів, що значно розширює можливості для навчання і різної інформації на всіх етапах життєдіяльності людини.

Функції неперервної освіти: адаптивна, компенсувальна, розвивальна, аналітична, перетворювальна, прогностична, комунікативна, заохочувальна.

Принципи неперервної освіти

Принцип 1. Нові базові знання і навички для всіх.

Принцип 2. Збільшення інвестицій в людські ресурси.

Принцип 3. Інноваційні методики викладання й навчання

Принцип 4. Нова система оцінювання отриманої освіти.

Принцип 5. Розвиток наставництва й консультування.

Принцип 6. Наближення освіти до місця проживання.

Процеси неперервної освіти розглядають не тільки як «навчання протягом життя», а також як «навчання шириною в життя». Останнє наголошує на різних *видах освіти – формальній, неформальній, інформальній*.

Формальна освіта – це навчання в організованому і структурованому середовищі, тобто в освітньому закладі чи на роботі, що чітко сприймається як навчання (щодо термінів цілей, часу та ресурсів). Формальна освіта з погляду є потрібною для учня, усвідомленою як навчання.

Неформальна освіта – це навчання, що вкорінене в заплановану діяльність і не сприймається, на перший погляд, як навчання (щодо термінів навчальних цілей, навчального часу та навчальної підтримки). Неформальне навчання є необхідним для учня, усвідомленим як навчання.

Види неформальної освіти

1. Професійні курси/тренінги.
2. Громадська освіта.
3. Онлайн-освіта – це інтернет-курси.
4. Професійні стажування.

Неформальна освіта ґрунтується на трьох важливих *принципах*:

«Учитися в дії»; «Учитися взаємодіяти»; «Учитися вчитися».

Інформальна освіта є навчанням унаслідок щоденної діяльності особи, що стосується її роботи, сім'ї чи відпочинку. Інформальне навчання здебільшого є мимовільним, що відбувається без усвідомлення його учнем як навчання.

Головні позиції інформальної освіти: «навчання має відбуватися всюди» і «навчання має виходити з досвіду, здійснюватися через досвід».

Інформальна освіта має такі *характеристики*:

– освіта самостійного навчання, яка характеризується більшою мірою автономності, незалежності дорослого від зовнішніх дій (і несприятливих, і сприятливих);

– гнучка у проявах (за часом, місцем, формами та методами, змістом навчання).

Віднедавна простежується тенденція щодо зближення та взаємного доповнення формальної, неформальної та інформальної освіти з огляду на інноваційну гнучкість і відкритість останніх та можливість трансформації у формалізований освітній простір технологічних здобутків, апробованих у межах неформальних та інформальних освітніх систем.

Завдання до теми

1. У практиці освіти дорослих на Заході широко застосовують різні поняття, які стосуються неперервної освіти:

- освіта дорослих;
- перманентна освіта;
- тривала освіта;
- освіта впродовж життя (довічна освіта);
- освіта, що відновлюється,
- подальше навчання;
- післядипломне навчання;
- компенсаторне навчання.

Запропонуйте своє тлумачення кожного поняття. Що між ними спільне? Чим, на вашу думку, різняться ці поняття?

2. Деякі дослідники вважають, що у системі освіти дорослих усе більшого значення набувають неформальна та інформальна освіта. Надайте їй обґрунтуйте свою позицію (презентація, доповідь, реферат тощо (самостійний вибір форми).

3. Доберіть необхідні джерела та віднайдіть інформацію для розкриття теми «Розвиток освіти дорослих в Україні у контексті реалізації міжнародних програм». Оформіть у вигляді статті/тез до збірника наукових праць.

Контрольні питання

1. Яке значення роль неперервної освіти у сучасних умовах?
2. Які чинники сприяють розвитку неперервної освіти в Україні?
3. Які основні цілі та завдання неперервної освіти?
4. Яке місце освіти дорослих у структурі неперервної освіти людини?
5. Які існують види неформальної освіти ви знаєте?
6. У чому полягає сутність і завдання інформальної освіти?

Самостійна робота № 2

Мета: розглянути наукові підходи до розуміння освіти дорослих та ідеї неперервності в освіті.

Завдання для самопідготовки до теми 2

1. Дослідіть підходи до визначення поняття «неформальна освіта» (за Д. Плинокос, М. Коваленко).
2. Проаналізуйте підходи до визначення поняття «інформальна освіта».
3. Проаналізуйте визначення неперервної освіти на основі аналізу різних підходів зарубіжних і вітчизняних учених.
4. Концепція ноосферної світи.

Література: [6; 7; 10; 13; 14; 16; 17; 18; 21].

Семінарське заняття № 3

Тема. Андрагогічні засади професійного розвитку

Мета: розглянути сутність і специфічні особливості андрагогічного процесу.

План

1. Андрагогічні принципи освіти дорослих.
2. Моделі навчання дорослих.
3. Принципи організації навчання дорослих в освітніх установах.
4. Особливості освітніх технологій у навчанні дорослих.

Основні поняття: андрагогічний процес, андрагогічні принципи організації навчання, педагогічна модель навчання, андрагогічна модель навчання.

Короткі теоретичні відомості

Андрагогічний процес характеризується організованим і цілеспрямованим навчанням та освітою дорослої людини за її конструктивної участі на всіх етапах. Рушієм андрагогічного процесу є усвідомлення особистістю невідповідності реальних можливостей та потреб, розриву між потрібним рівнем освіти і реально досягнутим.

У навчанні дорослих найбільшого успіху можна досягти, якщо організовувати і здійснювати цей процес з урахуванням закономірностей навчання дорослих – суттєвих, об'єктивних, повторюваних зв'язків і залежностей, які виявляються у процесі навчання дорослих:

- 1) навчання залежить від мотивації;
- 2) навчання залежить від урахування індивідуальних особливостей тих, хто навчається;
- 3) навчання залежить від активного залучення усіх суб'єктів навчання до співпраці;
- 4) ефективність навчання зумовлена облаштованістю аудиторії, кількістю та якістю роздаткового і демонстраційного матеріалу та інших засобів навчання;
- 5) навчання дорослих є практичним і спрямовується на розв'язання проблеми;
- 6) ефективність навчання дорослих учнів залежить від створення умов для їх максимальної активності.

Основні принципи, якими необхідно керуватися організовуючи навчання дорослих, розробляють з урахуванням усіх особливостей дорослих учнів і закономірностей їх навчання. Організація навчальної діяльності дорослої людини ґрунтується на сукупності принципів, провідними з яких є:

- принцип рівності;
- принцип активної творчості;
- принцип особистості;
- пріоритет самостійного навчання.

Андрагогічний підхід до навчання передбачає врахування психофізіологічних особливостей, професійних знань, життєвого досвіду та соціальних характеристик учня.

Андрагогічні принципи організації навчання за Малколмом Ноулзом

1. Дорослим необхідно знати, у чому полягає для них цінність навчання і яку користь вони від нього отримують.

2. Доросла людина має самосвідомість незалежної особистості, здатної до самоспрямованого навчання.

3. Дорослий має певний життєвий досвід, який повинен бути багатим джерелом та засадою навчання.

4. Готовність дорослої людини до навчання безпосередньо пов'язана із соціальними завданнями, що постають перед нею в процесі її розвитку.

5. Дорослі мають практико орієнтований підхід до навчання й зацікавлені в негайному застосуванні набутих знань.

6. Мотивація дорослих до навчання зумовлена переважно внутрішніми чинниками.

Визнання права дорослого на незалежність та автономію є головним принципом освіти дорослих за М. Ноулзом.

На цьому ґрунтується андрагогічна модель навчання, що має свої специфічні характеристики. Для поглибленого розуміння освіти дорослих порівнюємо *педагогічну та андрагогічну моделі навчання*. У педагогічній моделі навчання провідне місце займає людина, яка навчає, – педагог. В андрагогічній моделі головна роль належить тому, хто навчається, тому доросла людина є рівноправним суб'єктом навчання. Отже, головною характеристикою навчання дорослих є самостійний пошук знань, умінь і навичок.

Мета навчання в андрагогічній моделі зорієнтована на переосмислення сформованої системи знань, умінь, навичок, досвіду; розвиток критичного, творчого мислення.

Особливістю андрагогічної моделі навчання є підготовка учня до самостійного оволодіння новою технікою, технологією, самостійного розвитку професійних компетенцій, які будуть основою професійного саморозвитку.

Способи організації неформальної освіти такі: коучинг; навчання у робочій групі; навчання у дії; сторителлінг (метафорична гра, Play-back театр); шедоуінг; секондмент; баддинг; е-навчання.

Коучинг – це універсальна технологія, яка дозволяє ефективно працювати на суб'єкт-суб'єктному рівні, тобто уміти керувати собою.

Навчання у робочих групах – це завдання, спрямоване на створення з групи команди – спільноти з єдиними цілями та цінностями.

Навчання у дії – навчання, за якого створюються умови для осмислення, аналізу, дослідження тих труднощів, і які спіткають дорослих у реальному житті.

Інноваційні технології в навчанні дорослих. Досвід показує, що тренінгова технологія як групова форма навчання є результативною у професійній підготовці дорослих. Зазвичай виокремлюють три основні функції тренінгових програм. Іншими технологіями, які є доцільними в навчальній діяльності з дорослою аудиторією, є:

- проблемна технологія, що передбачає організацію пошуково-дослідницької діяльності, спрямованої на розв'язання проблемних завдань;
- програмоване навчання – постулює здійснення навчання як процесу, підпорядкованого алгоритму засвоєння невеликих обсягів навчального матеріалу із запрограмованим результатом;
- інтерактивні технології навчання передбачають використання комп'ютерної мережі й уможливають спілкування суб'єктів навчального процесу на відстані.

Завдання до теми

1. Розробіть порівняльну таблицю педагогічних та андрагогічних принципів навчання. Визначте спільне і відмінне між ними.

2. Напишіть реферат на тему «Переваги андрагогічної моделі навчання».

3. Складіть короткий термінологічний словник з проблеми технологій навчання дорослих.

Контрольні питання

1. Які специфічні особливості мети в андрагогічній моделі навчання?

2. У чому полягає сутність педагогічної взаємодії в андрагогічній моделі навчання?

3. Які існують принципи навчання дорослих?

4. Як пояснити те, що андрагогічні принципи не лише не суперечать педагогічним принципам, але й утворюють єдине ціле, частково розвиваючи їх і корелюючи з ними?

5. Які головні мотиви навчальної діяльності дорослих?

6. У чому полягає специфіка технологій навчання дорослих?

Самостійна робота № 3

Мета: розглянути тенденції розвитку освіти дорослих у зарубіжних країнах та Україні.

Завдання для самопідготовки до теми 3

1. Які головні форми освіти дорослих у країнах Заходу? Установити між ними спільне й відмінне.

2. Назвіть головні напрями діяльності європейської асоціації освіти дорослих.

3. Проаналізуйте основні надбання країн ЄС в організації андрагогічної освіти.

4. Визначте тенденції розвитку освітнього процесу дорослих у позаєвропейських країнах.

5. Охарактеризуйте сучасний стан і перспективи розвитку освіти дорослих в Україні.

Література: [1; 3; 6; 7; 10; 13; 14; 16; 17; 18; 19; 20; 21].

Семінарське заняття № 4

Тема. Сучасна практика навчання дорослих

Мета: розглянути особливості адаптивного навчання дорослих.

План

1. Принципи адаптивної системи навчання дорослих.
2. Модульні навчання в системі освіти дорослих.
3. Моделі контекстного навчання.

Основні поняття: адаптивна освіта, принципи адаптивного навчання, інформаційні технології, модульне навчання, контекстне (знаково-контекстне) навчання.

Короткі теоретичні відомості

Адаптивна освіта є складною динамічною системою, яка спрямована на вивчення й розвиток здібностей, здатностей, інтересів тих, хто навчається; комплекс науково-методичних, управлінських, організаційних, психолого-соціологічних, матеріально-технічних компонентів, що уможливають перехід від традиційного до гуманістичного типу освіти.

Важливою особливістю адаптивного навчання дорослих є орієнтація на особливості сучасного інформаційного суспільства, у якому великого значення набувають процеси глобалізації та глобальні комунікації. Інформаційні технології є засобом їхнього забезпечення та реалізації.

Головні принципи адаптивного навчання дорослих такі:

- гнучкість, відкритість, орієнтація на реальні потреби суб'єкта, що навчається, варіативність;
- нове розуміння загальної культури дорослого в інформаційному суспільстві як поєднання гуманістичної, наукової та технологічної складових, як підґрунтя для організації особистого, соціального та професійного життя (принцип соціального та особистісного розвитку);
- інтеграція культурно-історичного та ціннісно-аксиологічного феноменів, засвоєння яких дозволяє переосмислити такі істини та цінності, як

пізнання природи, суспільства, людини та культури (принцип культурно-історичного та ціннісного розвитку);

– реалізація інтегративно-модульних технологій навчання, які ґрунтуються на єдності нормативного (соціального) та індивідуального, що дозволяє особистості конструювати індивідуальні освітні маршрути (принцип індивідуального просування);

– забезпечення освіченості та компетентності, розвитку загальної інтелектуальної культури, створення наукової бази у професійній сфері (принцип компетентнісного підходу).

Модульне навчання – організація навчального процесу, спрямована на засвоєння довершеного блоку адаптованої інформації та забезпечує оптимальні умови соціально-особистісного зростання учасників педагогічного процесу; інтеграція різних видів і форм навчання, узгоджених у часі та упорядкованих в єдиний комплекс. Модульне навчання здійснюється за окремими функціонально-автономними вузлами, призначення яких – розв’язання конкретних психоло-гопедагогічних завдань. Основні модулі: цільовий, інформаційний, операційний (педагогічне керівництво для досягнення цілей навчання), модуль перевірки знань. Навчальний матеріал, завдання формуються в діяльнісному аспекті. Переважає індивідуальна вмотивована навчальна діяльність учнів. Педагог виконує діагностичну, консультативну, мотиваційну, інформаційну функції.

Контекстне (знаково-контекстне) навчання – це навчання, у якому мовою науки за допомогою усієї системи форм, методів і засобів, традиційних і нових, динамічно моделюється предметне та соціальний зміст професійної діяльності, здійснюється трансформація навчальної діяльності студента у професійну діяльність фахівця.

У контекстному навчанні моделювання здійснюється за допомогою трьох типів взаємопов’язаних моделей: семіотичної, імітаційної, соціальної. Семіотична модель містить навчальні тексти (лекційні, навчальні завдання); привласнення знань індивідуальне; одиниця роботи – мовна дія. Імітаційна

модель містить моделі професійних ситуацій; привласнення – унаслідок самостійного мислення; одиниця роботи – «професійно-подібна» дія. Соціальна модель містить проблемні ситуації, роботи в інтерактивних групах; одиниця роботи – вчинки.

Вербицький А. А. сформулював основні принципи контекстного навчання:

- забезпечення особистісного залучення студента до навчальної діяльності;
- моделювання у навчальній діяльності змісту, форм і умов професійної діяльності;
- принцип проблемності змісту і процесу його засвоєння студентами в навчальній діяльності;
- принцип провідного значення спільної діяльності;
- принцип відкритості до педагогічних технологій інших теорій і підходів;
- принцип спадкоємності традиційних і нових педагогічних технологій;
- принцип єдності навчання і виховання професіонала.

У контекстному навчанні визначають три базові форми діяльності:

- навчальна діяльність академічного типу (інформаційна лекція тощо);
- навчально-професійна діяльність, у якій студент виконує функції фахівця: виробнича практика, написання курсових і дипломних робіт;
- контроль у контекстному навчанні використовують як традиційний (заліки, іспити, контрольні та інші роботи), так і специфічний: атестаційні виробничі ситуації, ділові ігри, самоконтроль за точними і зрозумілими для студента критеріями.

Завдання до теми

1. Застосовуючи методи науково-аналітичного пошуку, поясніть у чому полягає сутність адаптивної функції освіти в суспільстві, що змінюється.
2. Висловіть власну думку у формі есе щодо способів досягнення ефективності процесу діагностики в адаптивній освіті дорослих.

3. Підготуйте реферат на тему: «Адаптація як активне залучення дорослої людини до проєктування інформаційно-освітнього середовища та до розробки власної індивідуальної траєкторії».

Контрольні питання

1. Які ознаки адаптивного навчання?
2. Які характерні ознаки адаптивних технологій навчання?
3. У чому полягвє сутність основних принципів адаптивного навчання?
4. Які основні принципи контекстного навчання?
5. Які існують моделі контекстного навчання?
6. Із яких модулів складається модульне навчання?

Самостійна робота № 4

Мета: ознайомлення із застосуванням методу «case study» у навчальному процесі.

Завдання для самопідготовки до теми 4

1. Охарактеризуйте сутність поняття кейс-методу (кейс-стадії).
2. Визначте мету використання кейс-методу.
3. Методологічний зміст кейс-методу.
4. Назвіть види кейсів.
5. Чому сприяє використання кейс-технології?
6. Проаналізуйте структуру кейсу та принципи його побудови.

Література: [1; 3; 6; 7; 10; 13; 14; 16; 17; 18; 19; 20; 21]

Семінарське заняття № 5

Тема. Проєктування в системі навчання дорослих

Мета: розглянути особливості педагогічного проєктування.

План

1. Місце та функції проєктування в сучасній освіті дорослих
2. Етапи освітнього проєкту.
3. Види проєктування.

Основні поняття: технологія навчання, проєктування, проєктна діяльність.

Короткі теоретичні відомості

Створення технології навчання починається з проєктування. Педагогічне проєктування характеризується етапами, формами, принципами та прийомами реалізації.

У проєктуванні важливо виокремити відповідні етапи. Так, М. Ноулзом виокремив такі складові проєктування навчального процесу для дорослих: підготовка учнів до навчальної програми; створення сприятливих умов для навчання; залучення учнів до спільного планування; залучення суб'єктів до діагностики їхніх потреб у навчанні; залучення учнів до формування цілей навчання; залучення учнів до проєктування навчальних планів; надання допомоги учням у виконанні навчального плану; залучення учнів до оцінювання навчання.

Певною мірою співзвучними викладеному вище є шість етапів проєктування та впровадження технологій навчання дорослих.

1. Діагностичний. Етап діагностики (психолого-андрагогічної) суб'єкта навчання, визначення його культурно-освітніх потреб, соціально-психологічних і пізнавальних особливостей, побудови прогнозу ймовірного розвитку, виховання, змін. Цей етап є початковим. Його призначення – отримання інформації, необхідної для подальшої діяльності суб'єктів педагогічної взаємодії.

2. Планування, вибір (розробка) оптимальної технології з урахуванням інформації щодо індивідуальності того, хто навчається, його освітньо-культурних потреб здійснюється вибір однієї з наявних навчальних технологій; індивідуалізація цієї технології; розробка нової, індивідуальної технології навчання.

3. Безпосередня підготовка до впровадження вибраної технології навчання. Виявлення матеріальних, технічних та інших недоречностей, які можуть негативно позначитися на впровадженні розробленої навчальної технології, з метою попередження можливих труднощів її реалізації, забезпечення її ефективності, якості.

4. Технологічний. Власне впровадження технологій навчання дорослих. Цей етап є головним. Увесь комплекс попередніх заходів здійснювався з метою забезпечення його ефективності.

5. Експертно-оцінний. Етап, який дозволяє оцінити результат упровадження технології навчання дорослих і усієї виконаної роботи.

6. Корекційний. Внесення змін до змісту, засобів, форм, методів навчання, оцінювання його результатів з метою корекції педагогічної взаємодії.

Розглядаючи взаємодію природи, людини та суспільства, визначимо три головні види проєктування: природне, технічне, соціальне. Проєктування у сфері освіти належить до соціального.

Два головні напрями практичних варіантів проєктування. Перший передбачає проєктування та створення проєктів в інтенсивних формах, до яких належать організаційно-діяльнісні, інноваційні, продуктивні ігри та проєктувальні збори. Другий співвідноситься зі спільним покроковим проєктуванням освітнього процесу усіма його учасниками, де сам процес проєктування розглядається як один з чинників становлення освітнього закладу гуманістичної орієнтації.

Активно розвиваються три головні види проєктної діяльності, що відрізняються за об'єктом перетворень, спрямованістю та результатом:

- соціально-педагогічне проєктування – спрямоване на зміни соціального середовища або розв'язання соціальних проблем педагогічними засобами;

- освітнє проєктування – орієнтоване на проєктування якості освіти та інноваційні зміни освітніх систем та інститутів;

- психолого-педагогічне проєктування – спрямоване на перетворення людини та міжособистісних стосунків у межах освітніх процесів.

Андрагогам, організаторам педагогічного проєктування з метою налагодження продуктивної діяльності усіх учасників проєкту необхідно налагодити появу природного інтересу до розробки проблематики майбутнього проєкту; свободу пошуку та доступ до необхідної інформації; організації

постійного обміну інформацією між учасниками проектної діяльності; надання допомоги в узагальненні та поданні отриманих результатів.

Завдання до теми

1. Обґрунтуйте міждисциплінарність словосполучення «середовище навчання» у контексті проектування та реалізації технологій навчання дорослих.

2. Обґрунтуйте своє ставлення до проблеми технологізації освіти дорослих.

3. Складіть короткий термінологічний словник із проблеми технологій навчання дорослих.

Контрольні питання

1. У чому полягає сутність педагогічного проектування?
2. Які складові проектування навчального процесу для дорослих?
3. Із яких етапів складається проектування?
4. Які види проектної діяльності вам відомі?

Самостійна робота № 5

Мета: ознайомлення з організацією телекомунікаційних проектів у системі професійного навчання і підвищення кваліфікації.

Завдання для самопідготовки до теми 5

1. Особливості інформаційно-телекомунікаційних освітніх проектів.
2. Елементи інтерактивної технології: активні форми і методи навчання.
3. Інформаційні комп'ютерні технології у навчанні дорослих.
4. Поняття інтерактивності для систем дистанційного навчання.

Література: [1; 3; 6; 7; 10; 14; 16; 17; 19; 20; 21]

Семінарське заняття № 6

Тема. Внутрішньофірмове (корпоративне) навчання в системі освіти дорослих

Мета: з'ясувати особливості формування корпоративної системи навчання та підвищення кваліфікації в організації.

План

1. Формування корпоративної системи навчання в організації.
2. Форми корпоративного навчання персоналу.
3. Андрагогічна функція та професійний імідж керівника установи.

Основні поняття: корпоративне навчання, професійна освіта, корпоративний університет, професійне навчання, підготовка персоналу, корпоративна культура.

Короткі теоретичні відомості

Корпоративне навчання являє собою важливий змістовно-технологічний і організаційно-інституціональний компонент системи неперервної професійної освіти. У процесі корпоративного навчання ті, хто навчається досягають вищого рівня професійної компетентності, що дозволяє в оптимальні терміни і з оптимальною якістю реалізувати як корпоративні цілі організації, так і свої індивідуально-особистісні цілі, пов'язані з професійним і кар'єрним ростом.

Метою корпоративного навчання є забезпечення професіоналізму працівників, що розглядається як інтегральна якість суб'єкта праці, головними характеристиками якого є професійна спрямованість, професійна компетентність і професійно важливі якості особистості працівника.

Таке розуміння корпоративного професійного навчання передбачає виділення технологій навчання, які можна застосувати до процесів навчання конкретних співробітників і їх груп (наприклад, навчання персоналу, перепідготовка та підвищення кваліфікації працівників), а також опис навчання організації як цілого (наприклад, організаційне навчання або коли навчається організація).

Узагальненими поняттями, які описують роботу з персоналом, загальними є «професійне навчання» і «підготовка персоналу».

Під професійним навчанням розуміється процес систематичного передавання професійних навичок, умінь або знань співробітникам організації на засадах цілеспрямованості, науковості, доступності викладання, наочності, свідомості та активності сприйняття

Поняття «підготовка персоналу» узагальнено описує дії, спрямовані на вироблення навичок, передавання знань, необхідних для здійснення конкретного виду трудової діяльності. Зазвичай підготовка персоналу відображає тільки один з етапів його навчання, пов'язаний з:

а) початковим етапом приходу на роботу або вступом на нову посаду (у формі інструктажу, наставництва та ін),

б) перепідготовкою кадрів, націленою на формування розширених (оновлених) або нових професійних компетенцій через зміні вимоги до результатів праці та її змісту або опануванням новою професією,

в) підвищенням кваліфікації для удосконалення знань, умінь і навичок унаслідок підвищення вимог до професії або підвищення на посаді.

Корпоративне навчання передбачає чотири етапи.

Перший етап – посилення практичної спрямованості навчання завдяки вузькій спеціалізації і професіоналізації підготовки працівників.

Другий етап – комплексність навчання персоналу компаній з багатьох навчальних дисциплін з урахуванням внутрішньої системи інтересів і цінностей компанії. Саме на цьому етапі становлення корпоративного навчання виникає поняття «корпоративний університет», яке використовують для визначення комплексності діяльності корпорації щодо формування професійних навчальних програм, що передбачають розвиток освітнього, наукового, практичного та консультаційного напрямів у неперервній підготовці своїх працівників.

Третій етап – зміна основних підходів в організації освітньої діяльності, -- стосується виникнення теорії організаційного навчання і поняття «навчається організація». У цілому, відбувається кількісне збільшення обсягу корпоративного навчання і виокремлення його як самостійного сегмента освітньої діяльності.

Четвертий етап – посилення уваги до необхідності корпоративного навчання в невеликих компаніях. Однак через обмеженість можливостей для створення своєї системи навчання невеликі компанії об'єднують свої зусилля,

що призводить до розвитку ділової навчальної інтеграції на міжкорпоративному рівні.

Форми корпоративного навчання

На сьогодні існують найрізноманітніші види корпоративного навчання персоналу, що різняться за формою та способом організації. За формою корпоративне навчання персоналу передбачає такі види: програми особистісного росту співробітників; семінари; тренінги; вебінари; дистанційне навчання; E-learning.

За способом організації корпоративне навчання може бути засноване:

- на використанні внутрішнього тренера компанії;
- на залученні сторонніх тренінгових компаній;
- на створенні корпоративного університету (власними силами або за допомогою сторонніх компаній).

Найвищою формою організації системи корпоративного навчання є створення корпоративного університету. Корпоративний університет – це інструмент, який забезпечує компанію кваліфікованими кадрами в довгостроковій перспективі, а також слугує засобом формування та реалізації кадрової стратегії компанії.

Залежно від залученості учня, розрізняють активне навчання (тренінги, тренажери, стажування, ділові ігри) і пасивне (вебінари, семінари, лекції).

Корпоративне навчання може бути разовим – для розв'язання конкретного завдання, або систематичним, якщо цього вимагає сфера діяльності фахівця.

За форматом організації корпоративного навчання, воно може бути очним – виїзним або безпосередньо на місці роботи, а також віддаленим – заочним або дистанційним.

Для керівників використання принципів андрагогіки полягає у спрямованості своїх колег і співробітників до усвідомлення власного потенціалу, прагнення до самореалізації та саморозвитку. Керівник повинен бути андрологом стосовно працівників, стимулювати навчання трудового

колективу, транслювати еталонні моделі професійної поведінки. Ця позиція найбільш чітко виявляється свій прояв у концепції самонавчальної організації. Особливості діяльності працівників менеджменту визначають і специфічні вимоги до їх культури. Вони передбачають уважне, зацікавлене ставлення до потреб і запитів інших працівників колективу, повагу до людини, ефективно володіння різноманітними комунікативними засобами. Розуміння керівником самонавчальної організації ґрунтується на таких концепціях: навчання ґрунтується на стосунках, навчання розглядається як безперервний процес, воно необхідне, індивідуальне, вимагає певних зусиль, його успадковують, тісно пов'язано з практикою.

Завдання до теми

1. Надайте коротку характеристику етапів підготовки і проведення тренінгів.
2. Розробіть презентацію з проблеми «Ділові ігри як новітня технологія формування управлінських умінь та їх значення у професійній підготовці».
3. Підготуйте наукове повідомлення на тему «Андрагогічний підход у підготовці керівників до управлінської діяльності».

Контрольні питання

1. У чому полягає мета корпоративного навчання?
2. Із яких етапів складається корпоративне навчання?
3. Які існують форми корпоративного навчання?
4. Які існують способи організації корпоративного навчання персоналу організації?
5. Як характеризують андрагогічні принципи керівництва установами?

Самостійна робота № 6

Мета: ознайомлення з правилами організації підвищення кваліфікації працівників на підприємстві.

Завдання для самопідготовки до теми 6

1. Форми підвищення кваліфікації робітників у організації.

2. Дистанційне навчання працівників.
3. Професійне навчання та підвищення кваліфікації на підприємствах в Україні.

4. Зарубіжний досвід щодо роботи з персоналом на фірмі.

Література: [1; 3; 6; 7; 10; 13; 14; 16; 17; 18; 19; 20; 21].

Семінарське заняття № 7

Тема. Освітній коучинг в андрагогічному процесі

Мета: з'ясувати особливості та технології освітнього коучингу.

План

1. Концепція освітнього коучингу.
2. Види та методи освітнього коучингу.
3. Тренінг проєктування коучингової діяльності.

Основні поняття: коучинг, освітній коучинг, коуч, методи освітнього коучингу.

Короткі теоретичні відомості

Коучинг – це сучасна технологія, яку створили для розвитку потенціалу людей і команд, для досягнення заздалегідь узгоджених цілей та докорінної зміни моделей поведінки, що призводить до розкриття внутрішнього потенціалу особистості.

Коучинг більше допомагає особистості навчатися, ніж навчає. Це не тільки *техніка*, яку застосовують за певних обставин, а і *метод управління*, метод взаємодії з людьми, а також *спосіб мислення*.

Мета коучингу – навчити учитися, допомогти людині самостійно засвоювати нові знання, уміння та навички.

За кількістю учасників розрізняють індивідуальний і груповий коучинг.

Коучинг – не тренінг: тренер заздалегідь знає «як правильно», і під час тренінгу відпрацьовує конкретні навички. У переважній більшості випадків тренер виконує роль експерта, який уже має власну практику, якою ділиться з учасниками. Із позиції коуча кожна людина має всі ресурси, для того, щоб

самостійно зрозуміти та визначити, що робити й як це робити та реалізовувати у своєму власному житті. Коуч ставить перед собою головне завдання допомогти клієнтові усвідомити, що потрібно йому для досягнення конкретних життєвих цілей, і почати реалізовувати свій потенціал на практиці завдяки реальним діям в умовах реальної ситуації.

Ефективним методом науково-методичного супроводу є *освітній коучинг* як система андрагогічних, акме-синергетичних принципів і прийомів, які сприяють розвитку потенціалу особистості та групи людей, які працюють спільно (команди, організації), а також забезпечують максимальне розкриття та ефективну реалізацію цього потенціалу.

Освітній коучинг передбачає *системність, вертикальну і горизонтальну цілісність неперервного освітнього процесу; інтеграцію формальної, неформальної та інформальної освіти, освітньої, практичної та самоосвітньої діяльності; урахування змісту освітніх потреб педагога на різних стадіях життєвого циклу; єдність професійної, загальної та гуманітарної освіти тощо.*

Види освітнього коучингу

Коучинг адміністративний – вид коучингу, що передбачає різноманітні способи допомоги науково-педагогічним працівникам щодо підвищення ефективності їхньої професійно-педагогічної діяльності: включає у себе коучинг проєктів, а також ситуативний і транзитивний коучинг.

Коучинг життєвий – вид коучингу, що сприяє ефективному розв'язанню різних проблем під час переходу від одного життєвого етапу до іншого.

Коучинг індивідуальний – це метод планування власного життя, управління його змінами й розвитком.

Коучинг проєктів – вид коучингу, що передбачає стратегічне управління колективом для найбільш ефективного досягнення результату (акме-результату).

Коучинг ситуативний – вид коучингу, зосереджений на вдосконаленні науково-методичного працівника в певному контексті, зокрема його здатності

до педагогічної імпровізації, умінні творчо розв'язувати професійні ситуації тощо.

Коучинг транзитивний – вид коучингу, що передбачає допомогу науково-методичним працівникам у стресовій ситуації, перехід від одного виду професійно-педагогічної діяльності або ролі до іншої.

Методи освітнього коучингу

Метод конкретних ситуацій. Він заснований на ствердженні, що шлях до вдосконалення власних знань можливо прокласти лише через розгляд, вивчення та обговорення конкретних проблемних ситуацій.

Метод емоційного стимулювання. Цей метод навчання ґрунтується на засадах формування пізнавального інтересу завдяки створенню позитивних емоцій до запропонованого виду діяльності, підвищення зацікавленості та мотивації до освітнього процесу.

Метод створення ситуації пізнавальної дискусії є дієвим методом активізації навчання, адже в дискусії народжується істина, а пошук істини завжди викликає посилену зацікавленість темою.

«Мозаїка» – метод розподілу обов'язків у групі, коли розподіл здійснюють самі педагогічні працівники. Такий вид діяльності змушує педагогів самостійно, без допомоги викладача-коуча розподіляти обов'язки в групі та нести за такий розподіл відповідальність.

Метод проєктів є методом, що сприяє переходу діяльності педагогічних працівників на новий, освітньо-науковий рівень. На цьому рівні кожен з педагогів здійснює великий обсяг самостійної роботи та навчається самоконтролю, що сприяє їхній самоосвіті. Навчити педагогічних працівників самостійно отримувати і застосовувати знання на практиці є чи не найголовнішою та найскладнішою метою сучасної освіти.

Тренінг проєктування коучингової діяльності

Блок 1. Комплекс вправ щодо знайомства та «розігрівання групи». Вступ. Знайомство. Обговорення правил роботи групи.

Блок 2. Комплекс вправ щодо формування навичок вербального спілкування (метод запитань та слухання) Мета – відпрацювати навички спілкування, навчитися усвідомлювати комунікативні установки, проблеми у спілкуванні та розв'язувати їх.

Блок 3. Комплекс вправ щодо розвитку навичок усвідомлення себе. Мета – усвідомити себе та сфери свого життя.

Блок 4. Комплекс вправ щодо усвідомлення власних емоцій Мета – розуміння власних емоційних станів та уміння ними управляти.

Блок 5. Комплекс вправ щодо пошуку розв'язання проблемної ситуації.

Блок 6. Комплекс вправ щодо розвитку особистісної рефлексивності.

Блок 7. Комплекс вправ щодо завершення. Притча. Побажання. Прощання.

Коуч-підхід в освіті ґрунтується на умінні наставника-коуча формулювати важливі потужні питання, які сприятимуть визначенню потреб і сподівань слухачів, стимулюють мислення, змушують мобілізувати попередні знання і досвід, розкрити потенціал.

Завдання до теми

1. Дібрати аргументи, докази, посилання на нормативні документи, цитати науковців щодо актуальності, переваг, функцій педагогічного коучингу.
2. Проаналізувати сайти, присвячені застосуванню коучингу в освіті. Виділити проблеми, які можуть бути розв'язані за допомогою коучингу на різних рівнях освіти: загальна середня, професійно-технічна, фахова передвища, вища (на вибір).

Контрольні питання

1. Що таке коучинг?
2. Які існують види коучингу?
3. Які функції педагогічного коучингу?
4. Які етапи коучингового процесу?
5. Які основні технології коучингу?
6. Як і чим відрізняється коуч від тренінгу?

7. На які професійні стандарти спирається коучинг?

Самостійна робота № 7

Мета: проаналізувати методику організації та проведення коучинг-сесії.

Завдання для самопідготовки до теми 7

1. Коучинг-сесія: структура, етапи реалізації.
2. Особливості планування і проведення індивідуальної коучинг-сесії.

Підготовка і проведення групової коучинг-сесії.

3. Таймінг коучинг-сесії, установлення раппортування, рівні слухання клієнта, техніка «парафраз».

4. Значення емоцій під час коучинг-сесії.

Література: [4; 5; 8; 11; 12; 15].

Семінарське заняття № 8

Тема. Організація навчання соціально незахищених верств населення

Мета: з'ясувати особливості навчання дорослих з особливими потребами.

План

1. Стратегія підвищення освітнього рівня дорослих з особливими потребами.
2. Сімейна освіта. Моделі сімейної освіти.
3. Освіта дорослих засуджених у пенітенціарних установах.
4. Центри освіти дорослих як заклади неформальної освіти.

Основні поняття: людина з особливими потребами, центри освіти дорослих, педагогічна просвіта батьків, освітній туризм, музейна педагогіка.

Короткі теоретичні відомості

Головною метою освіти для людей з особливими потребами є – повноцінна інтеграція в суспільство, спроможність нести соціальні навантаження, сприймати інтелектуально-естетичні цінності суспільства, опанувати морально-етичні норми людських взаємин.

Першочерговий вплив на інтеграційні процеси дорослих з особливими потребами мають такі чинники: якість їхньої минулої шкільної підготовки; профілі професійно-трудоного навчання; орієнтація на підвищення освітнього рівня; наявність адекватних життєвих планів загалом.

Необхідно створювати такі умови, які забезпечать більшу ефективність розв'язання завдань групою і спеціальне виховання можливостей здійснення діалогічної взаємодії кожним учасником, що є важливим у навчанні дорослих осіб з особливими потребами. Важливим є:

- започаткування (починаючи із закладів загальної освіти) профільного навчання осіб з особливими потребами (і у межах навчального закладу, і в окремих класах чи групах), що спонукатиме у перспективі до продовження освіти у дорослому віці за вибраним фахом;

- оснащення навчальних закладів сучасною корекційно-розвивальною технікою, якою могли б користуватися дорослі особи з особливими потребами;

- уведення до ліцензійних умов освітніх закладів, організації та осередків обов'язкових вимог щодо забезпечення архітектурної доступності згідно з наявними державними будівельними нормами і стандартами.

У Концепції сімейного виховання в системі освіти України передбачено психолого-педагогічну просвіту батьків і членів родин з використанням сучасних форм і методів навчання.

Педагогічну просвіту батьків доцільно розглядати як процес інформування їх про особливості розвитку особистості дитини та способи взаємодії з нею, побудований у контексті життєдіяльності суб'єктів взаємодії відповідно до цінностей культури.

Освіта та просвіта батьків і членів родин має бути варіативною, що обумовлено відмінностями в культурі сучасної сім'ї, рівнем педагогічної підготовленості, соціально-економічним і освітнім статусом, гендерними та віковими особливостями, а також глобальними перетвореннями життя людства (зокрема й розвитком дистанційної освіти через Інтернет).

Освіта і навчання дорослих надають важливе значення у реабілітації засуджених в установах виконання покарань, за умов їх цілісності, системності, інтегрованості різних форм і методів формальної, неформальної та інформальної складових освіти дорослих.

У світовій практиці застосовують різні *форми організації освіти дорослих, засуджених* у виправних установах: академічні кваліфікації, професійне навчання і зайнятість, програми корекції поведінки правопорушників, релігійне навчання й виховання, налагодження соціальних зв'язків, програма переселення «Через ворота» тощо.

Центри освіти дорослих розглядають як осередки соціальної інтеграції дорослих людей, які створюються з метою допомоги дорослим в опануванні нових соціальних ролей, сприяння їх самоосвіті та духовному зростанню.

Виділяють різні *моделі центрів освіти дорослих*: заклади неформальної освіти дорослих (самостійні інституції); підрозділи закладів освіти (загально-освітніх, професійно-технічних, вищих тощо); центри освіти дорослих на базі закладів культури (бібліотек, музеїв, народних домів тощо); центри освіти дорослих на базі громадських організацій; університети третього віку; центри активного довголіття; студії особистісного зростання; арт-школи. Конкретний центр освіти дорослих на практиці може поєднувати у собі різні моделі. центри освіти дорослих на базі громадських організацій; університети третього віку; центри активного довголіття; студії особистісного зростання; арт-школи. Конкретний центр освіти дорослих на практиці може поєднувати у собі різні моделі.

Окрему групу центрів освіти як закладів неформальної освіти дорослих становлять *університети третього віку, центри активного довголіття*. Їх діяльність спрямовується на впровадження принципу навчання людей старшого віку впродовж усього життя, фізичну, психологічну та соціальну підтримку, особистісний і професійний розвиток.

Центри освіти дорослих, які функціонують як підрозділи (або на базі) закладів освіти (вищих, професійних і професійно-технічних, загальноосвітніх,

спеціалізованої освіти мистецького напрямку) – одна з найпоширеніших моделей неформальної освіти.

Тенденції розвитку центрів освіти дорослих як закладів неформальної освіти дорослих:

– відродження традицій громадської освіти, у чому вбачається один із провідних способів подолання проблеми соціального та освітнього відчуження певних категорій населення (інвалідів, біженців, неграмотних, матеріально незабезпечених тощо);

– активний розвиток і підтримка освітньої діяльності людей пенсійного віку стосовно демографічних змін та соціально зорієнтованої політики уряду.

Завдання до теми

1. Проаналізуйте досвід однієї з країн щодо організації освіти дорослих, засуджених у виправних установах.

2. Проаналізуйте досвід однієї з країн щодо організації центрів освіти дорослих.

3. Підготуйте доповідь та презентацію до неї на тему «Просвіта батьків і членів родини як проблема андрагогіки», вибравши певний аспект просвітницької роботи.

Контрольні питання

1. Чим зумовлено виникнення бар'єрів підвищення освітнього рівня дорослих з особливими потребами?

2. Які головні напрями освіти і просвіти батьків, членів родин?

3. Які існують форми організації освіти дорослих, засуджених у виправних установах?

4. Які існують моделі центрів освіти дорослих?

5. У чому полягають тенденції розвитку центрів освіти дорослих?

Самостійна робота № 8

Мета: визначити сутність освітнього туризму та музейної педагогіки як потенціалу для навчання і розвитку дорослих.

Завдання для самопідготовки до теми 8

1. У чому полягає сутність музейної педагогіки?
 2. Охарактеризуйте місце і значення музейної педагогіки в освіті дорослих.
 3. У чому полягає сутність і специфіка освітнього та наукового туризму в освіті дорослих?
 4. Види освітнього туризму.
 5. Історія освітнього туризму в Європі та Україні.
- Література:** [3; 6; 7; 10; 13; 14; 16; 17; 18; 19].

Семінарське заняття № 9

Тема. Адрагогічний потенціал неформальної освіти дорослих

Мета: з'ясувати особливості культурно-дозвілєвої діяльності, її основні елементи.

План

1. Освітньо-просвітницькі функції дозвілля.
2. Зміст і структура вільного часу сучасної дорослої людини.
3. Організація дозвілля дорослих різних вікових груп.

Основні поняття: дозвілля, вільний час, більш піднесена діяльність, неформальна освіта, культурно-дозвілєве середовище.

Короткі теоретичні відомості

Дозвілля – це діяльність у вільний час поза сферою суспільної та побутової праці, завдяки якій індивід відновлює свою здатність до праці і розвиває в собі здебільшого ті вміння та здібності, які неможливо удосконалити у сфері трудової діяльності; це діяльність, здійснювана стосовно певних інтересів і цілей, які ставить перед собою людина.

Головними соціальними функціями дозвілля є рекреаційна, комунікативна, соціальна, творча, ціннісно-орієнтаційна, пізнавальна та виховна.

Дозвілля може протистояти монотонній, одноманітній праці як сфера відпочинку та розваг; стимулювати творчу працю, що сприятиме розвитку

особистості; забезпечити дорослій людині свободу вибору і незалежність від тих видів діяльності, що дають заробіток; сприяти поповненню знань та розвитку творчих здібностей дорослої людини у вільний від будь-яких обов'язків час.

Найістотніша частина вільного часу дорослої людини відводиться освітній діяльності. Серед освітніх форм дозвілєвої діяльності переважають численні гуртки, студії, лекції, відвідування музеїв, виставок, галерей, участь в екскурсіях, навчальні програми, практичні зайняття різних типів, диспути, дискусії. Важливо пам'ятати, що в кожному виді дозвілєвої діяльності особистість виявляє свою індивідуальність, власне ставлення до предмета та змісту діяльності, свою світоглядну та морально-естетичну позицію.

Неформальна освіта в межах дозвілєвої сфери має позитивні аспекти:

– освітні послуги дозвілєвих установ мають оптимальний часовий режим, що відповідає індивідуальним бажанням особистості;

– багатоманітні освітні форми дозвілєвої діяльності дозволяють дорослій людині вибрати найоптимальніший для себе варіант;

– увага акцентується не лише на професійному зростанні, що значно звужує можливості духовного удосконалення особистості, а на гуманітарно-особистісній орієнтації;

– освітні програми, реалізуючись у межах дозвілєвої сфери, не запрограмовані на конкретне професійне забезпечення, вони характеризуються гнучкістю, мобільністю, урахуванням інтересів клієнта;

– освітні форми дозвілєвої сфери зорієнтовані на практичний результат;

– дозвілєва діяльність задовольняє потребу дорослої людини у професійному та неформальному спілкуванні.

Вільний час є одним з важливих засобів формування особистості людини.

Використання вільного часу є своєрідним індикатором культури, духовних потреб та інтересів конкретної особистості або окремої соціальної групи. Вільний час є своєрідним простором для людського розвитку.

Більш піднесена діяльність – це заняття у вільний час, за допомогою яких людина розвиває і реалізує свій творчий потенціал, бере участь у виробництві матеріальних і духовних цінностей, найбільш ефективно удосконалює себе як особистість.

Вільний час має дві складові: час, який використовують для необхідної суспільної, творчої, іншої діяльності, і власне дозвілля.

Структура вільного часу – сукупність видів діяльності, які характеризують проведення вільного часу. Вона охоплює:

- індивідуальне споживання культури (читання книг, журналів, газет, слухання радіо, перегляд телепередач тощо);
- публічно-видовищне споживання культури (відвідування театрів, кіно, концертів, музеїв, спортивних видовищ);
- спілкування з членами родини, родичами, сусідами, друзями тощо; фізичні заняття (ранкова й вечірня гімнастика, заняття у спортивних секціях тощо);
- розваги та ігри, які сприяють зняттю розумового і фізичного напруження, створення гарного настрою; пасивний відпочинок (прогулянки, спокій, денний сон);
- заняття, які є явищами антикультури (зловживання алкоголем, хуліганство, наркоманія);
- безцільне проведення часу.

До більш піднесеної діяльності належать заняття, які щонайбільше сприяють розвитку сутнісних сил людини, його всебічному удосконаленню. Їх можна згрупувати в такий спосіб:

- навчання без відриву від виробництва;
- підвищення кваліфікації;
- самоосвіта;
- суспільно-політична діяльність;
- участь у вихованні дітей;
- творча діяльність і аматорські заняття;

- спортивні заняття і туризм.

Зміст вільного часу – форми занять у вільний час, зумовлені соціальним середовищем, рівнем культури особистості, її самосвідомістю, потребами, інтересами, психологічними якостями.

Специфіка дозвіллевої роботи з дорослими залежить передусім від психологічних, фізичних, розумових здібностей людини цієї соціальної групи. Доросла людина відрізняється від інших вікових груп населення прагматичністю, раціональністю, зваженістю та цілеспрямованістю дій.

Створення культурно-дозвіллевого середовища установами культури – це розроблення культурних, виховних програм, ситуацій діяльності в цьому середовищі.

Основні функції сучасного центра дозвілля, які визначають його внутрішню структуру:

- організація і забезпечення умов для проведення культурного дозвілля у всій його повноті і розмаїтості відповідно до потреб, інтересів і можливостей усіх груп населення;
- розроблення і поширення нових технологій дозвіллевої діяльності, взаємодія з іншими типами установ культури, відпочинку, спорту для забезпечення ефективності, якості й інтенсивності роботи усієї сфери дозвілля в цілому;
- апробація, відпрацювання і впровадження нової техніки, які розробляються промисловістю для їх використання у сфері дозвілля;
- виділення приміщень для фізкультурно-оздоровчого дозвілля у складі клубу;
- об'єднання різних видів розважальних програм (танцювальних, атракціонних, комп'ютерних);
- пристосування наявних будівель, спочатку не призначених для утворення культурно-дозвіллевого середовища: реконструкція житлових будинків, особняків, дозвіллевих споруд, використання дворів;

– використання паркових зон, непроїзних вулиць, які прилягають до клубних територій;

– створення спеціалізованих клубів, студій, дискотек, виставок.

Екскурсії як комплексні інформаційно-пізнавальні форми дозвілєвої діяльності. Навчальна екскурсія – це форма організації навчально-виховної роботи, яка дозволяє організувати спостереження та вивчення різних явищ, предметів, процесів у природних умовах, музеях, на виставках тощо.

Сучасні культурно-дозвілєві центри – це місце, де люди здобувають навички самореалізації, самоствердження у творчості. Для того щоб цього досягти, необхідно відмовитися від заорганізованості і шаблонності культурно-дозвілєвих форм, у їх діяльності враховувати запити людини, постійно прагнути розробляти нові, нестандартні форми розваг, освіти, спілкування і творчості різних верст населення.

Завдання до теми

1. Тематичні напрями презентацій:

- а) «Сучасні форми дозвілля»;
- б) «Організація сімейного дозвілля в закладах культури»;
- в) «Організація відпочинку людей похилого віку»;
- г) «Дозвілля народів світу».

2. Надайте характеристику діяльності організатора дозвілєвої діяльності та визначте його соціальний статус.

Контрольні питання

- 1. Як визначається категорія «вільний час»?
- 2. У чому полягає структура і зміст вільного часу?
- 3. Які чинники впливають на раціональне використання вільного часу?
- 4. Які основні компоненти структури дозвілля?
- 5. Які характеристики організації дозвільної діяльності?

Самостійна робота № 9

Мета: визначити особливості національної психології у дозвілєвій діяльності людини.

Завдання для самопідготовки до теми 9

1. Особливості відображення національної психології в дозвіллевій діяльності людини.
2. Психологічні засади національних свят і розваг.
3. Традиційні види дозвіллевої діяльності в національному світогляді.
4. Приклади, характерні для проведення дозвіллевої діяльності різних народів світу.

Література: [3; 9; 10; 14; 17; 21].

3 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Зміст самостійної роботи студента визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Перед виконанням самостійної роботи потрібно повністю ознайомитися зі змістом завдання, дібрати потрібну літературу, визначити усі параметри виконання завдання. Результатом виконання самостійної роботи є виконане завдання та звіт, виконаний з використанням комп'ютерної техніки.

Важливо, щоб під час самостійної роботи студенти навчилися оперувати основними поняттями і категоріями, аналізуючи проблеми, оволоділи основними принципами та першоджерелами. Головне – це вмільний розподіл часу та добір необхідної літератури, уміле її використання. Головним для самостійної роботи є вивчення рекомендованої літератури. Причому, необхідно зрозуміти і запам'ятати не текст узагалі, а головне, найбільш істотне, узагальнювальні висновки.

Після перевірки кожного завдання викладачем студент зобов'язаний усунути допущені помилки, інакше він не допускається до виконання наступного завдання.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, підягає

підсумковому контролю разом з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час аудиторних навчальних занять.

Оцінювання самостійної роботи студентів відбувається за критеріями оцінювання знань студентів з урахуванням зазначених методичних вказівок.

4 ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО КОЛОКВІУМУ

1. Предмет і завдання андрагогіки.
2. Становлення і напрями розвитку андрагогіки.
3. Сучасний етап розвитку освіти дорослих.
4. Характеристика андрагогічної моделі навчання.
5. Дорослість як етап життєвого циклу людини.
6. Періодизація життя дорослої людини.
7. Концептуальні засади створення системи неперервної освіти.
8. Історичні витоки ідеї безперервності в освіті.
9. Принципи системи неперервної освіти.
10. Види освіти дорослих у системі неперервної освіти.
11. Соціально-освітній і психолого-андрагогічний аспекти безперервної освіти.
12. Функції безперервної освіти.
13. Особливості неперервної освіти дорослих європейських держав.
14. Андрагогічні завдання базової професійної підготовки.
15. Інновації в сучасній системі безперервної професійної освіти.
16. Адаптивна функція освіти в суспільстві.
17. Принципи адаптивної системи навчання дорослих.
18. Переваги модульного навчання в системі освіти дорослих.
19. Головний принцип побудови технології контекстного навчання (А. А. Вербицький).
20. Моделі контекстного навчання.
21. Використання технології «case-study».
22. Проєктування в системі навчання дорослих.
23. Види проєктування.
24. Етапи освітнього проєкту.
25. Корпоративне навчання в системі управління персоналом.
26. Форми корпоративної системи навчання.

27. Способи організації корпоративного навчання персоналу організації.

28. Андрагогічна функція керівника установи.

29. Професійний імідж керівника.

30. Модульне навчання як технологія і форма освіти дорослих.

31. Дистанційне навчання.

32. Концепція освітнього коучингу.

33. Види та методи освітнього коучингу.

34. Бізнес-школа як форма додаткової професійної освіти.

35. Особливості освіти соціально незахищених груп дорослого населення.

36. Специфіка освіти дорослих людей з особливими потребами.

37. Освіта в житті дорослих, які перебувають в місцях позбавлення волі.

38. Університети третього віку.

39. Сімейна освіта.

40. Зміст і структура вільного часу.

41. Освітні можливості дозвілля.

42. Освітній туризм.

43. Музейна педагогіка.

44. Організація дозвілля дорослих різних вікових груп.

45. Історія освітнього туризму в Європі та Україні.

5 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Підставою для визначення оцінки з навчального курсу «Андрагогіка. Актуальні проблеми освіти дорослих» є рівень засвоєння студентами матеріалу, передбаченого навчальною програмою.

Розподіл балів, які отримують студенти

Вид контролю	Максимальний бал на навч. дисципліну	Частина від балів на змістовий модуль
--------------	--------------------------------------	---------------------------------------

		(кількість змістових модулів не більше, ніж три на семестр)
Лекції усіх змістових модулів (відвідування, конспект, робота на лекції)	10	0,1
Поточний і підсумковий контроль усіх змістових модулів (опитування; тести)	60	0,6
Робота студентів на семінарських заняттях (відвідування, підготовка до заняття, активність студента на семінарських заняттях)	10	0,1
Колоквіум	20	0,2
Усього	100	

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Беспарточна О., Замелюк М., Левицька В., Хомярчук А. Педагогіка партнерства в освітньому середовищі: теорія і технологія. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2021. 156 с.
2. Беспарточна О. Вивчення Андрагогіки як навчальної дисципліни: теоретико-методологічний аспект. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Збірник наукових праць. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2014. Вип. № 37 (90). С. 88–92.
3. Беспарточна О., Гайкова А. Особливості формування професійної діяльності майбутніх фахівців гуманітарного спрямування. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. Кременчук : КрНУ, 2023. Вип. 1/2023 (138). С. 11–18.
4. Білик Н., Любченко Н. Педагогічний коучинг як технологія професійного розвитку особистості в системі підвищення кваліфікації. *Імідж сучасного педагога*. № 5 (194). 2020. С. 41–46.
5. Боярська-Хоменко А. В. Освіта дорослих в країнах Центральної та Східної Європи: ретроспективний аналіз : монографія. Харків : ХНПУ, 2019. 376 с.
6. Гавриловська К. П., Дем'янчук Ю. Ю. Коучинг у професійному консультуванні. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2022. 37 с.
7. Гавриловська К. П., Дем'янчук Ю. Ю. Формування життєстійкості особистості: арткоучинговий підхід. *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. пр. Вип. 16, т. VI. Київ-Житомир, 2019. С. 83–90.
8. Десятов Т., Лещенко І. Андрагогіка: теорія, досвід, перспективи: навч. посіб. Черкаси: видавець Чабаненко Ю., 2022. 164 с.
9. Дубасенюк О. А., Самойленко О. А. Основи андрагогіки (для фахівців у галузі освіти дорослих) : навч.-метод. посіб. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 247 с.

10. Зонов Б. Коучинг як процес підтримки та розвитку нових моделей поведінки в освітньому середовищі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 4 (108). С. 380–387.

11. Квас О., Земан І. Музейна педагогіка як інструмент розширення освітнього простору. *Молодь і ринок*. 2019. № 5 (172). С. 12–17.

12. Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи: зб. наук. статей / за ред. Кременя В. Г., Ничкало Н. Г. Київ: Знання України, 2018. 616 с.

13. Кузан Г., Гордієнко Н. Освітній коучинг як інноваційна технологія професійної підготовки фахівців соціальної та соціально-педагогічної сфери у вищій школі. *Молодь і ринок*. 2019. № 3 (170). С. 81–85.

14. Ліхута О. В. Коучинг. Слов'янськ, 2020. URL : <https://donopdut.org.ua/wp-content/uploads/2020/06/Zbirka-kouching.docx>

15. Лук'янова Л. Законодавче забезпечення освіти дорослих: зарубіжний досвід. Київ: ДКС-Центр, 2017. 147 с.

16. Марчук А. В. Андрагогіка: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 300 с.

17. Нежинська О. О., Тименко В. М. Основи коучингу: навч. посіб. Київ; Харків: ДІСА ПЛЮС, 2017. 220 с.

18. Неперервна педагогічна освіта XXI століття : зб. матеріалів XVII Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О. П. Рудницької / наук.ред. Г. І. Сотська, М. П. Вовк. Київ: Талком, 2020. Вип. 3 (15). 282 с.

19. Поясок Т. Б., Беспарточна О., Костенко О. В. Сучасні технології освітнього процесу. Інтерактивний навчальний посібник «Сучасні технології освітнього процесу» навчальний посібник. Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2020. 228 с.

20. Поясок Т. Б., Беспарточна О. Формування позитивного іміджу майбутнього викладача вищої школи як складова його професійної підготовки. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля Серія: Педагогіка та психологія*. 2020. № 20 (2) С. 251–260.

21. Поясок Т. Б., Беспарточна О. Технологія формування прогностичної компетентності студентів у процесі фахової підготовки. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Педагогічні науки. 2021 Вип. 4 (45) С. 83–101.

22. Освіта дорослих у перспективі змін: інновації, технології, прогнози: монографія / за ред. А. Василюк, А. Стоговського. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2017. 248 с.

23. Професійна освіта: андрагогічний підхід: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид. О. О.Євенок, 2018. 452 с.

24. Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти : монографія / керівн. авт. кол. Н. В. Гузій. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. 516 с.

25. Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти: посіб. / М. П. Вовк та ін. Київ: Талком, 2019. 320 с.

26. Колишко Р., Лазоренко О. Якою має бути політика навчання дорослих в Україні? Аналітичний звіт. Київ: Проект «Громадянська синергія», 2018. 52 с.

Методичні вказівки щодо семінарських занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Андрагогіка. Актуальні проблеми освіти дорослих» для студентів денної та заочної форм навчання зі спеціальності 011 – «Освітні, педагогічні науки» освітньо-професійної програми 011 – «Освітні, педагогічні науки» освітнього ступеня «Магістр»

Укладач к. пед. н., доц. О. І. Беспарточна

Відповідальний за випуск зав. кафедри психології, педагогіки та філософії
проф. Л. В. Герасименко

Підп. до др. _____ Формат 60x 84 1/16. Папір тип. Друк ризографія.

Ум. друк. арк. _____ Наклад 10 прим. Зам. № _____ Безкоштовно.

Редакційно-видавничий відділ
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського
вул. Університетська, 20, м. Кременчук, 39600